

Egyházi átvilágítási eredmények

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Oláh Sándor átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: B-25 / 2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szolgálati helye: Csíkszereda.

A vizsgálat okát képező tisztség: az egyházi közelmúlt-kutatással megbízott történész-kutatócsoport tagja.

A tanulmányozott iratgyűjtemény/ek azonosító adatai: –

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács által kiállított nemleges nyilvántartási igazolás iktatószáma és keltezése: P942/10/2010. V. 6.

A bizottság megállapításai a vizsgált személy megfigyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyilatkozat/ok valóságtartalmáról:

1/B-25/2012. (IV. 12.): A bizottság a rendelkezésre álló anyag alapján megállapítja, hogy Oláh Sándor nem tekinthető az államvédelmi szervek által megfigyelt, illetve velük együttműködő személynek.

Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012. április 12.

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Balázs Sándor átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: A-23 / 2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szolgálati helye: Szentgerice.

A vizsgálat okát képező tisztségek: az Egyházi Képviselő Tanács tagja, illetve az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság póttagja.

A tanulmányozott iratgyűjtemény/ek azonosító adatai: –

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács által kiállított nemleges nyilvántartási igazolások iktatószáma és keltezése: P4902/09/2010. IV. 16.; P4902/09/2011. I. 27.

A bizottság megállapításai a vizsgált személy megfigyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyilatkozat/ok valóságtartalmáról:

1/A-23/2012. (IV. 12.): A bizottság a rendelkezésre álló anyag alapján megállapítja, hogy Balázs Sándor nem tekinthető az államvédelmi szervek által megfigyelt, illetve velük együttműködő személynek.

Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012. április 12.

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Székely Kinga Réka átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: A-39 / 2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szolgálati helye: Homoródszentpéter.

A vizsgálat okát képező tisztségek: az Egyházi Képviselő Tanács tagja, az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság póttagja.

A tanulmányozott iratgyűjtemény/ek azonosító adatai: –

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács által kiállított nemleges nyilvántartási igazolás iktatószáma és keltezése: P939/10/2010. V. 6.

A bizottság megállapításai a vizsgált személy megfigyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyilatkozat/ok valóságtartalmáról:

1/A-39/2012. (IV. 12.): A bizottság a rendelkezésre álló anyag alapján megállapítja, hogy Székely Kinga Réka nem tekinthető az államvédelmi szervek által megfigyelt, illetve velük együttműködő személynek.

Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012. április 12.

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Demeter Erika átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: A-25 / 2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szolgálati helye: Szováta, illetve Erdőszentgyörgy.

A vizsgálat okát képező tisztségek: az Egyházi Át-
világítási Folyamatot Koordináló Bizottság póttagja.

A tanulmányozott iratgyűjtemény/ek azonosító
adatai: –

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács
által kiállított nemleges nyilvántartási igazolás ikta-
tószáma és keltezése: P938/10/2010. V. 6.

A bizottság megállapításai a vizsgált személy meg-
figyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való
esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyi-
latkozatok/ok valóságtartalmáról:

**1/A-25/2012. (IV. 12.): A bizottság a rendelkezé-
sére álló anyag alapján megállapítja, hogy Deme-
ter Erika nem tekinthető az államvédelmi szervek
által megfigyelt, illetve velük együttműködő sze-
mélynek.**

*Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012.
április 12.*

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Tordai Ernő átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: A-46 / 2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szol-
gálati helye: Sepsikőröspatak.

A vizsgálat okát képező tisztségek: az Egyházi Át-
világítási Folyamatot Koordináló Bizottság póttagja.

A tanulmányozott iratgyűjtemény/ek azonosító
adatai: –

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács
által kiállított nemleges nyilvántartási igazolás ikta-
tószáma és keltezése: P937/10/2010. V. 6.

A bizottság megállapításai a vizsgált személy meg-
figyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való
esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyi-
latkozatok/ok valóságtartalmáról:

**1/A-46/2012. (IV. 12.): A bizottság a rendelkezé-
sére álló anyag alapján megállapítja, hogy Tordai
Ernő nem tekinthető az államvédelmi szervek ál-
tal megfigyelt, illetve velük együttműködő sze-
mélynek.**

*Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012.
április 12.*

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Nagy Endre átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: A-16/2010–2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szolgá-
lati helye: Dicsőszentmárton.

A vizsgálat okát képező korábbi tisztsége: esperes.

A tanulmányozott iratgyűjtemény azonosító ada-
tai: I235722, 13 lap; R259084, 86 lap; R301820, 81 lap.

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács
által kiállított nemleges nyilvántartási, együtt nem
működési vagy más igazolás/ok (iktatószám és kel-
tezés): –

A bizottság megállapításai a vizsgált személy meg-
figyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való
együttműködéséről, továbbá a kötelező nyilatkozat
valóságtartalmáról:

**1/A-16/2012. (IV. 12.): (1) A bizottság a rendel-
kezésre álló anyag alapján megállapítja, hogy
Nagy Endrét az államvédelmi szervek 1976. már-
cius 31-én beszervezték és ellátták a Bădescu Ioan
együttműködői fedőnévvel. 1975 és 1985 között
több mint 79 (hetvenkilenc) alkalommal jelen-
tett, messzemenően kiszolgálva az elnyomó ál-
lamhatalmi rendszert. A megbízói által kijelölt
célszemélyek kötelező megfigyelését túlteljesítve,
önszántából más személyekről is sokat jelentett
– köztük egyházközségeinek híveiről, lelkészár-
sairól, falutársairól, orvosáról, véletlenül útjába
kerülő, számára ismeretlen emberekről. Számos
olyan jelentése van, aminek következtében az ál-
tala feljelentett személy először került az államvé-
delmi szervek figyelmébe. Az államvédelmi szer-
vekkkel való együttműködéséért 8 alkalommal
300-300 lejes pénzbeli juttatásban részesült, amit
a személyes meghallgatáskor határozottan cáfolt.**

**(2) A 9/2001-es számú főtanácsi határozat ál-
tal előírt, 2002. november 11-i keltezésű kötelező
nyilatkozatában Nagy Endre letagadta az állam-
védelmi szervekkel való együttműködését. Sze-
mélyes meghallgatásakor elismerte, hogy együtt-
működött az államvédelmi szervekkel, továbbá
azt is beismerte, hogy nem csak a célszemélyek-
ről jelentett, hanem olyan személyekről is, akik
megfigyelésével nem volt megbízva. Meghallgatá-
sakor a vizsgált személy megbánást tanúsított az
egykori együttműködői tevékenysége miatt.**

**(3) A bizottság a rendelkezésre álló anyag
alapján megállapítja, hogy Nagy Endrét az állam-
védelmi szervek 1974–1984 között – több besúgó
közreműködésével – megfigyelték. A tanulmányo-
zott iratgyűjteményekben 14 darab, róla írt jelen-
tés található, amelyekből 9 minősíthető ártal-
masnak:**

*Incze Walter (Izsák Vilmos) 1974. március 6-án
Nagy Endrét a legreakciósabb diákként jellemzi, aki*

szerint a lelkészek hiába tesznek meg mindent, hogy az egyházhoz vonzzák az embereket, mert az állam mindent elkövet az egyházak kiiktatásáért. 1974. október 10-én jelentésbe foglalja, hogy Nagy Endre gyűlölettel beszél az államhatalmi rendszerről, amely a munkásokat elnyomja. 1975. november 11-én rosszul indult, ártalmas jelentést ír Nagy Endre diákéletéről, akinek egyebek mellett sovíniszta és nacionalista megnyilvánulásai vannak.

Norbert Gassman (Száva Péter) 1974. július 4-én jelent, hogy Nagy Endre irredenta dalokat énekelt diáktársaival. Ugyanilyen dalok és a székely himnusz elénekléséről jelent 1975. október 28-án is.

Fabian Vasile (Farkas László) 1974. szeptember 10-én jelent, hogy Nagy Endre irredenta dalokat énekelt diáktársaival, majd 1975. március 15-én ártalmas jellegű jellemzést közöl a tartótisztjével.

Sava Vasile 1976. június 19-én, majd augusztus 26-án egyaránt azokról az irredenta tartalmú éneklésekről jelent, amelyben diáktársaival együtt Nagy Endre is részt vett.

A tanulmányozott anyagban szereplő, hivatásos államvédelmi személyek neve: Könyves Ludovic, Suciú M., Fazakas, Rapilat Alexandru, Butura Ioan, Onac Ioan, Iovanas Alexandru, Suciú Mihaela, Tanca Angela, Burlacu Ioan, Lazar Ioan, Pocan, Dumitrescu Neculai.

Függelék: A vizsgált személy által megfigyelt neve; a jelentések száma személyenként, időpontja/időszaka; a jelentések jellege, sajátosságai, esetleges következményei:

1976. I. 21.: Nagy Andrei névvel jelent lelkész-kollégáiról. (R301820, 72-74. lapok)

1976. IV. 12.: Székely János jellemzése. Teológiai hallgatók mulatságain többször elénekelte a *Székely himnuszt*, a *Hargitai fecskemadár* kezdetű dalt és más irredenta, sovíniszta énekeket. Nyilvánosan kijelentette, hogy az ő kedvenc éneke a székely himnusz. Rászólt a Protestáns Teológiai Intézet rektorára, amikor az románul beszélt az intézetben: „Rektor úr, beszéljen magyarul, hiszen magyar intézetben vagyunk!”. Pálfi Árpád nagyon jó barátja Székely Jánosnak, tőle kellene információkat szerezni róla. (R259084, 83. lap)

1976. IV. 12.: Szabó Dezső a prédikációiban arra kéri a híveket, hogy őrizzék meg magyar anyanyelvüket és nemzeti öntudatukat; az unitárius egyháznak a magyar nyelv őrizőjének kell lennie Erdélyben! (R259084, 84. lap)

1976. IV. 12.: Geréb Pál nagyon vallásos és fanatikus, csak a református vallást tartja igazának. Sovíniszta, vagyis minden nemzetet gyűlöl, kivéve a magyart. (R259084, 85. lap)

1976. IV. 30.: Szabó Árpád teológiai tanár jellemzése: nyugodt, nyíltan nem politizál, de rejtve érthetővé teszi sovíniszta véleményét. Egyetértett Szabó Dezső

azon véleményével, hogy a teológiai tanároknak kötelességük a diákokban a magyar nyelv iránti szeretetet felébreszteni és a magyar öntudatot megerősíteni. Kotecz József elmesélte, hogy Szabó Árpád teológiai hallgatóként nagy székely, öntudatos magyar volt, és nagyon sok Reményik Sándor, Nyíró József verset gyűjtött össze. (R259084, 80. lap)

1976. IV. 30.: Izsák Vilmos jellemzése. (R259084, 81. lap)

1976. IV. 30.: A magyarországi római katolikus plébános többször kijelentette, hogy gyűlöl a kommunizmust és a szocializmust, csak „szánalomból” marad Romániában; a szocialista országokban nincs igazi élet, hiszen az csak Nyugaton létezik, Németországban és az Amerikai Egyesült Államokban. Ugyanezeket a dolgokat a magyarországi embereknek is elmondta. Magyarországon az unitárius lelkész Kovács Sándor, akivel a plébános valószínűleg barátságban van. (R259084, 82. lap)

1976. IX. 9.: Lőrinczi Mihály teológiai tanár a lelkészek előtt a börtönveiről mesélt: hogyan éhezették, dolgoztatták, verték őket. (R259084, 70. és 71. lap)

1976. IX. 9.: Izsák Vilmos a lelkészek felkészüléséről beszélve kiemelte, hogy nagyon fontos a magyar nyelv szeretete, pontos ismerete, mivel szépen és helyesen beszélve a hallgatóságban is felébred az anyanyelv iránti ragaszkodás. (R259084, 72. lap)

1976. IX. 9.: Szabó Dezső azért nem szólal fel az egyházi gyűléseken, mert egyszer megszólította az esperes, hogy ne beszéljen olyan sokat. Azóta hallgat, legalább így nem ismerik meg a gondolatait. (R259084, 73. lap)

1976. IX. 9.: Lőrinczi Mihály több lelkészi gyűlésen a témától függetlenül a magyar nyelv védelméről és szépségéről beszélt. (R259084, 74. lap)

1979. IX. 9.: A Torda és Bágyon között közlekedő autóbusszon Bács Zsigmond kövendi villanszerelő hangosan szidta az államelnököket, hogy az csak utazik, külföldön tölti az idejét, míg a munkásember nem tud semmit sem vásárolni. Politikai vicceket is mondott, amin az utasok nevettek. Bács Zsigmondról első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 75-77. lapok)

1976. IX. 9.: 1976 májusában a bágyoni Blényesi János családjában lakodalom volt, ahol a tordai zenészek kérés nélkül elhúzták a székely és a magyar himnuszt. Jelen volt a székelyudvarhelyi Turos László fényképész is, aki gratulált a zenészeknek a himnuszok eléneklése után. (R259084, 78. lap)

1976. IX. 9.: Ugyanarról a lakodalomról közöl további részleteket: A zenészek megkérték a fényképészt, készítsen róluk is fényképet; amikor az áráról érdeklődtek, Turos László arra kérte őket, hogy zenéljék el a székely és a magyar himnuszt, amit meg is tettek. Turos sovíniszta kijelentéseket is tett, szerinte az erdélyi magyarok el vannak nyomva, az államelnök

arra biztatja az ortodox papokat, hogy románosítsák el a magyarokat. A zenekar egyik tagja fodrász Tordán, a másik a testvére, a nevüket nem tudja. Ezekre a személyekre az államvédelmi szervek a jelentés nyomán figyeltek fel először. (R259084, 79. lap)

1976. XI. 16.: Lőrinczi Mihály teológiai tanár megdicsérte Pálfi Árpád verespataki lelkész imáját, magyar beszédét, és arra biztatta, hogy őrizze meg ezt a szép nyelvet, mivel egyházközségének tagjai már nem beszélnek jól magyarul. (R259084, 67. lap)

1976. XI. 16.: Lőrinczi Mihály előadásában arra biztatja a lelkészeket, hogy már a hét első napján kezdjenek készülni a vasárnapi prédikációra. (R259084, 68-69. lapok)

1976. XII. 24.: Bálint Ferenc marosvásárhelyi segédlelkész szerint az erdélyi magyarok mindenféle téren el vannak nyomva. A könyvkiadók nem adhatnak ki annyi könyvet, amennyit akarnak, és az országban olyan sovíniszta politika zajlik a románok részéről, amilyen még eddig soha. (R259084, 66. lap)

1976. XII. 24.: Moldovan Hoca Antoniu zenész nagyon meg van ijedve, mivel az államvédelmi szervek értesültek arról, hogy mi történt a bágyoni lakodalomban az év májusában. Mindenkit arra biztat, hogy tagadják a történeteket. Sejtí, hogy a fényképész értesítette az államvédelmi szerveket. (R259084, 66. lap)

1977. III. 24.: A jelentéstevő a kovásznai szívkórházban egy kórteremben feküdt Gödri Miklóssal, aki református lelkészgyermek és építőtelepet vezetett Kovásznán. Szerinte a most épülő szállodákba és tömbházlakásokba eleve mikrofonokat szerelnek, hogy le tudják hallgatni a majdani szállóvendégeket, illetve a lakosokat. Épp ezért felhívta Nagy Endre figyelmét: vigyázzanak, hogy miről beszélgetnek, ugyanakkor megjegyezte: örvend annak, hogy nem román szobatársat kapott. (R259084, 63. lap)

1977. III. 24.: Vásárhelyi Géza orvossal, költővel utazott együtt, akit kikérdezett az *Ablakszem* című verséről. A költő elmagyarázta, hogy a vers filozófiai elemzés az erdélyi magyarság helyzetéről, az egyik szakaszban utalást tesz az ezeréves múltra. Később orvosi rendelőjében is megkereste a költőt, aki a „Hogy van?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Erdély nevű betegségben szenved” és „gyógyulása nem tőle függ”. (R259084, 64. lap)

1977. III. 24.: A kovásznai szívkórház igazgatója, dr. Benedek Géza beutaláskor megkérdezte, hova valósi; amikor megtudta, hogy Várfalva (románul Moldovenesti) községben lakik, megkérdezte: mit keresnek a moldvaiak Torda és Kolozsvár környékén? (R259084, 65. lap)

1977. IV. 18.: Lőrinczi Mihály prédikációját elemzi. (R259084, 61. lap)

1977. IV. 18.: Józán Gyula tordai lakos egy bágyoni keresztelőn kijelentette, hogy az erdélyi magyarok vesztélyben vannak, minden magyar családban négy

gyermek kellene szülessen, hogy ne csökkenjen a magyarok számaránya Erdélyben. Politikai vicceket is mondott. A szóban forgó személyről első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 62. lap)

1977. XI. 17.: Fogarasi Ferenc irredenta énekeket énekelt a paplak udvarán, majd szidni kezdte a románokat, kijelentve, hogy bárhol, bárkinek elmeri ezeket énekelni és mondani. (R259084, 59. lap)

1977. XI. 17.: Fogarasi Ferenc szidta az állam vezetőjét, szerinte az állam pénzét Nicolae Ceaușescu utazásokra költi ahelyett, hogy nagyobb fizetést adnának az embereknek. Kijelentette, hogy Erdélynek nem kellene Romániához tartoznia. (R259084, 60. lap)

1978. XI. 9.: Gyarmathy Árpád unitárius egyházi főgondnok Kolozsváron (a Hubertus vendéglőben) ünnepi köszöntőbeszédet tartott, amelyben kijelentette: a hívek elsősorban azért örvendenek, mert Erdélyben létezik magyar unitárius egyház; sem a lelkészeknek, sem a híveknek nem szabad elfeledniük, hogy magyarok, a magyar nemzet és nyelv védelme mindenki számára a legfontosabb cél kell legyen. (R259084, 58. lap)

1978. XI. 17.: Forró Tamás szidta az állam vezetőit és politikai vicceket mondott, amikor az Írisz-telepi egyházközségben tartott istentiszteletről mentek haza. Jelen voltak még Szabó Zoltán és Nagy Ödön lelkészek. (R259084, 56. lap)

1978. XI. 17.: Lőrinczi Mihály egy lelkészi értekezleten – aminek a témája az energiaforrások kérdésköre volt – kijelentette: nem ért egyet azzal, hogy a falvakban nincsen villany, a gyárak pedig nagy veszteséggel termelnek. Jobb lenne, ha kevesebb veszteséggel termelnének a gyárak, és a falvakban is lenne villany. (R259084, 57. lap)

1979. XII. 7.: Gellérd Imre a börtönéveiről vallott: hogyan éheztek, miként verték őket. Magyarországra tett kirándulásáról is beszámol, dicséri a magyarországi élelmiszerellátást és kereskedelmet. (R259084, 50. lap)

1979. XII. 7. Egy gyergyóremetei lakodalomban a násznagy – akinek a nevét nem ismerte, csak annyit tudott róla, hogy a római katolikus egyházközség gondnoka – köszöntőbeszédében kijelentette, hogy a vendégseregben sok Oláh családnevű van, de oláhból ennyi elég is ott. A közönség helyeselte, megtapsolta, többen bekiabáltak, hogy nincs szükség több oláhra. (R259084, 51. lap)

1979. XII. 7.: Cseke Béla gyepesi traktorista szerint nem érdemes nézni a televíziót, amikor a Román Kommunista Párt XII. kongresszusát közvetítik, hiszen csak hazugságot mondanak ott; a Pártba is csak azért lépett be, mert ha valami hibát követ el, akkor a Párt megvédi a tagjait. Cseke Béláról első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 52. lap)

1979. XII. 9.: Homoródszentmártonban zenészként vett részt a szüreti bálon Cseke Elek gyepesi unitárius énekvezérrel. Másnap a bál utáni összejövetelen elénekelték a székely és a magyar himnuszt. A jelentés nyomán az államvédelmi szervek öt személyt figyelmeztettek. (R259084, 53-54. lapok)

1979. V. 3.: A kovásznai szívkórházban kezelték Nagy Endrét, és ott hallotta a bukaresti betegektől, hogy a kovásznai orvosok kedvesebbek a magyar betegekkel, mint a románokkal. (R259084, 55. lap)

1980. I. 23.: Gellérd Imre temetéséről jelentve Báró József temetési beszédét elemzi. (R259084, 47. lap)

1980. V. 8.: Bíró Barna unitárius lelkész bevallotta Nagy Endrének, hogy Gellérd Imrével olyan kérdésekről beszéltek, amit soha senkinek nem fog elmondani. (R259084, 44. lap)

1980. V. 8.: Szatmári Ferenc jehovista hívő egyaránt szidja az állam vezetőit, az ateistákat és a lelkészeket. A végítélet napjára sötét jövőt jósol mindnyájuknak. (R259084, 45. lap)

1980. V. 8.: Az egyik kórházi sorstársa, Sándor László, el akar szökni az országból. A szóban forgó személyről első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 48. lap)

1980. V. 9.: Székelyudvarhelyen egy kávézóban véletlenül megismerkedik László János szobrással, aki tudomást szerezve Nagy Endre foglalkozásáról beszédessé vált; bevallotta, hogy verseket ír, és el is mondott néhányat, amelyek irredenta tartalmúak voltak. Tudja, hogy Romániában nem tudja kiadatni ezeket a verseket, ezért ki akar szökni Magyarországra, aminek előkészítéseként már lépéseket is tett. László Jánosról első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084 49. lap)

1980. V. 9.: Bencző Dénes és Ádám Dénes unitárius lelkészek kijelentik, hogy az 1950-'60-as években a lelkészeket az állam üldözte. (R301820, 38. lap; R259084, 46. lap)

1980. V. 9.: Beke Ferenc gyepesi lakos elmondja, hogy ebben az országban nem érdemes dolgozni, hiszen a munka nincs megfizetve, és az első adandó alkalommal kiszökik az országból. Beke Ferencről első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 43. lap)

1980. V. 30.: Sándor József székelyudvarhelyi fodrász bevallja, hogy külföldre akar szökni. Nyáron elutazik a Fekete-tengerpartra, hogy megfigyelje a szökési lehetőségeket, mert szárazföldön lehetetlennek tűnik a szökés. (R259084, 42. lap)

1980. VIII. 28.: Egy gyergyóremetei lakodalomban egy magyarországi vendég a színpadról beszédet tartott, amelyben sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a székelyek elszakítva élnek az anyaországtól, majd politikai viccet mondott. (R259084, 38. lap)

1980. VIII. 28.: A homoródszentmártoni bentlakás pedagógusánál egy kiadványt látott (Tolnai Világlap)

Horthy Miklóssal a címlapján. A pedagógus szerint az elhunyt Gellérd Imre könyveinek, leveleinek, folyóiratainak egy része az iskola tanáriójában található. (R259084, 39. lap)

1980. VIII. 28.: A bencédi unitárius lelkész a vegyes házasságok ellen prédikált egy esküvői szertartáson, kijelentve, hogy ezek megfertőzik a magyarságot. (R259084, 40. lap)

1980. VIII. 28.: Simén Domokos csíkszeredai unitárius lelkész prédikációjában arról beszélt, hogy az erdélyi magyarok és székelyek egyre nagyobb mértékben elveszítik nemzeti öntudatukat, összeházasodnak a románokkal, megfertőzve ezzel az olyan magyar városokat is, mint Székelyudvarhely és Csíkszereda. (R259084, 41. lap)

1980. IX. 22.: Benedek József hetven éves gyepesi lakos Szabad Európa Rádió adásait hallgatja, ami alapján a lengyelországi politikai helyzetről beszélt. (R259084, 37. lap)

1980. XII. 1.: Szász Dénes, Kedei Mózes, Nagy Endre és Fodor Dénes együtt utaznak az utóbbi személygépkocsijával. Fodor Dénes kijelenti, hogy Romániában állami szinten folyik a magyarság elnyomása. Statisztikát készített, ami szerint, ha így folytatódik, az erdélyi magyarság eltűnik. Eddig a kivándorlás ellen volt, de most jobbnak tartja, ha elvándorolnak az országból mindazok, akik ezt megtehetik. A román történelemtankönyvek csupa hazugságokat tartalmaznak, a tanárok szégyellik, hogy a gyermekeknek ezt kell tanítaniuk. Kedei Mózes egyetértett a fentiekkel, kivéve a kivándorlást, mivel szerinte az erdélyi magyarságnak itt kell maradnia. Szász Dénes is osztotta a közös véleményt. (R259084, 35-36. lapok)

1981. I. 21.: Patakfalván minden szilveszterkor eléneklik a székely és a magyar himnuszt a templom előtt, amiben a helybeli lelkész is részt vesz. Erről a szokásról első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R301820, 33. lap; R259084, 32. lap)

1981. I. 21.: Gál Mózes udvarhelyi lakosnak olyan hangszalagja van, amelyik tartalmazza a székely himnuszt és egy másik irredenta tartalmú éneket is. A nevezett személyről első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 33. lap)

1981. I. 21.: Beke Ferenc azt tervezte, hogy külföldre távozik. (R259084, 34. lap)

1981. IV. 29.: A Barabás Áronnal folytatott beszélgetéséről jelent. Arról próbálta faggatni, hogy a lelkészek közül a teológiai diákok alatt kiknek volt kapcsolata az államvédelmi szervekkel. (R259084, 29. lap)

1981. IV. 29.: Fodor Dénes szerint az ifjúság ateista-marxista nevelése elhibázott. (R259084, 30. lap)

1981. IV. 29.: Tóth Ernőnél a székely himnuszt hallgatták hangszalagról Cseke Elek és más, számára ismeretlen személyek társaságában. A hangszalagot

egy államvédelmi tiszt utólag lefoglalta. (R259084, 31. lap)

1981. VII. 14.: A lelkészértekezletre Nagy Ferenc segesvári unitárius lelkész két fiatalot vitt magával Székelyderzsbe, akik Nagy Ferenc verseit, dalait adták elő gitárkísérettel. Közülük az egyik nacionalista tartalmú volt, az erdélyi magyarok elnyomatásáról szólt. Nagy Endre a szöveget megpróbálta elkérni, de Nagy Ferenc nem adta oda. Ebédkor Fodor Dénesnek megjegyezte, hogy nem kellene ilyen énekeket énekelni, mire azt válaszolta, hogy igenis, ilyeneket kellene, csak ehhez gyávák vagyunk. (R259084, 28. lap)

1981. IX. 19.: Cseke Ferenc bányász bírálta az ország vezetését. (R259084, 24. lap)

1981. IX. 10.: A homoródretemei származású Szőke András szerint a lelkészek is hibásak, amiért az erdélyi magyarság el van nyomva, mert elárulták a népet, dicsőítik a kormányt, köszöntő táviratokat írnak ahelyett, hogy a nemzetet védnék. A jelentés nyomán az államvédelmi szervek figyelni kezdték Szőke Andrást. (R259084, 26. lap)

1981. IX. 15.: A hetvenkilenc éves Benedek József gyepesi lakos szerint azért nem tör ki lázadás az élelmiszerhiány miatt Romániában, mert az államfő körül lévők és a rendfenntartó erők jól el vannak látva élelmiszerrel, nagy fizetéssel rendelkeznek, ugyanakkor a román nép igénytelen, megelégszik a puliszkával. Benedek Józsefről első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084, 27. lap)

1982. I. 20.: Kászoni József a székelyudvarhelyi Küküllő szállodában a *Koszorú* című verset olvasta fel Illyés Gyula *Mindent lehet* című kötetéből – Zsigmond Csaba Attila, Kiss Gergely, Farkas László és Kovács István Sándor jelenlétében. Kovács István Sándor sajnálatát fejezte ki, amiért nincs bátorságuk ilyen verseket terjeszteni; Kászoni József szerint sokszorosítani kellene ezt és az ehhez hasonló verseket, és így terjeszteni a két Homoród mentén. (R259084, 23. lap)

1982. II. 10.: Kászoni József, Zsigmond Csaba Attila, Kiss Gergely, Farkas László, Kovács István Sándor lelkész kollégáiról jelent a székelyudvarhelyi Küküllő vendéglőben történekről. (R301820, 25. lap)

1982. II. 10. Kászoni József a székelyudvarhelyi Küküllő szállodában verseket olvasott fel Illyés Gyula *Mindent lehet* című kötetéből, és azt ajánlotta, hogy az ifjú lelkészek alakítsanak egy önképzőkört, a prédikációikban pedig az ilyen versek eszméit használják fel. Kovács István Sándor támogatta ezt az elképzelést, mivel az egyház vezetése behódolt az állami vezetőknek, és elhanyagolják a tehetséges lelkészeket. Zsigmond Csaba Attila, Nagy Endre és Kiss Gergely nem kommentálták ezeket, de egyetértettek az elhangzottakkal. Farkas László eközben aludt. (R259084, 21. lap)

1982. IV. 15.: Pálfi Tamás, Balázs László, Nagy Endre, Kovács István Sándor jelentkeztek a dunaújvárosi unitárius lelkészi állásra. (R259084, 20. lap)

1982. XII. 9.: Lakatos Gyula homoródkarácsonyfalvi lelkész egy székelyudvarhelyi cukrászdában kijelentette, hogy az országot a vezetők csődbe vitték, akikre ezért egy atombombát kéne vetni. Bencző Dénes is jelen volt. (R259084, 22. lap)

1982. VII. 29.: Alkalmival utazva szóba állt a gépkocsi tulajdonosával, a magyar állampolgár Végh Mihállyal, aki Románia-ellenes nézeteket fejtett ki: szerinte Kolozsvárt elrománosították, és a többi erdélyi magyar várossal is ezt fogják tenni. Semmi jót nem talált Romániában, az élelmiszerellátást is nagyon rosszallta. (R259084, 17. lap)

1982. VII. 29.: Kovács István Sándor nem írt prédikációvázlatot a lelkészi munkaülésre, mert előző alkalommal elárulták. (R259084, 18. lap)

1982. VII. 29.: Báró József esperes arra kéri Mikó Lőrinc előadótanácsost, hogy ne jelentse Kolozsváron azokat a lelkészeket, aki nem jelentek meg aláírni a békefelhívást (Lakatos Gyula, Fekete Attila, Dancs Lajos, Ádám Dénes, Kovács István Sándor). (R259084, 19. lap)

1983. I. 27.: Bedő Gedeon homoródszentmártoni református lelképásztor meséli Barabás Áron abásfalvi unitárius lelkésznek, hogy a lelképásztori gyűlésük fő témája az államfő 65. születésnapja volt, mire Barabás Áron megjegyezte, hogy van is, amit köszönni az államfőnek, főleg az erdélyi magyarság sorsát tekintve. (R259084, 14. lap)

1983. I. 27.: Székely József székelyudvarhelyi fényképésszel és ismeretlen barátjával (akiről részletes személyleírást nyújt) beszélget Ion Lăncrănjă *Cuvînt despre Transilvania* című könyvéről, és egy elleníratról, amit az ismeretlen személy a bikfalvi református lelképásztortól kapott kölcsön. Albert Sándor bikfalvi református lelképásztort az államvédelmi szervek eddig nem figyelték, most azonban elrendelték az ellenírat elkobzását. (R259084, 15. lap)

1983. IV. 29.: Szász Mózes gyepesi származású szentkeresztbányai lakos szerint Romániában üldözik az egyházakat, a vallásórákat betiltják és mindezek az államvezető barbár intézkedései. Szász Mózesről első alkalommal került jelentés az államvédelmi szervekhez. (R259084 11. lap)

1983. IV. 29.: Beke Ferenc gyepesi lakos körfűrészszel fát vág „maszek” munkában. Nem akar külföldre távozni. (R259084, 12. lap)

1983. IV. 29.: Kovács István Sándor prédikációvázlatainak egyikében leírja, hogy a békéről nem a konferenciákon kell beszélni. (R259084, 13. lap)

1983. VII. 10.: Koncz Ákos magyarországi mérnök-ről jelent Nagy Andrei néven. (R301820, 18. lap)

1983. IX. 30.: Kovács István Sándor szerint az egyházaknak nem csak a szekták az ellenségei, hanem az iskolában zajló ateista nevelés is. (R301820, 16. lap; R259084, 10. lap)

1984. IX. 26.: A baróti vendéglő zenésze, Cseke Ágoston a *Székely asszony az én anyám* sovíniszta dalt énekelte. (R259084, 6. lap)

1984. IX. 26.: Farkas László lelkészi imájába belefoglalta Nicolae Ceaușescu nevét, amit Bencző Dénes homoródalmási lelkész kifogásolt, megjegyezve, hogy legalább a szószéken mellőzni kellene ezt. (R259084, 7. lap)

1984. IX. 26.: Szombatfalvi József az *Erdély* című verset adta ki szavalni a csehétfalvi fiataloknak az egyházköri közgyűlésre. (R259084, 8. lap)

1984. XII. 3.: Szabó Árpád teológiai tanár Japánban tett útjáról jelent. Ezután Szász Dénes lelkész véleményét ismerteti, mely szerint: ha egy lelkész megpróbálna a híveknek politikai tanácsokat adni, megismerné a szekuritátét, és annak épületéből ledagadt szájjal kerülne ki. (R259084, 4. lap)

1985. III. 29.: Árvátfalvi újévi bálon hallotta, hogy a felsőboldogfalvi református lelképásztor, Kovács István a szilveszteri prédikációjában kijelentette: „Az erdélyi magyarság és székelység elnyomatásban él, minden jogától meg van fosztva. Kifejezte azt a reménységét, hogy a következő évek történelmi változásokat hoznak, és eljön a szabadulás ideje az erdélyi magyarság számára.” (R259084, 2. lap)

1985. III. 29.: Bíró Barna Zsigmond lelkész szerint nincs értelme megrendelni a Falvak Dolgozó Népe című folyóiratot, mert „az is csak politikával, az államfő fényképeivel és dicséretével van tele.” (R259084, 3. lap)

Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012. április 12.

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Szász Ferenc átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: A-47/2011–2012

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye, illetve szolgálati helye: Brassó.

A vizsgálat okát képező jelenlegi tisztség: az egyházi közelmúlt-kutatással megbízott történész-kutatócsoport tagja.

A tanulmányozott iratgyűjtemény azonosító adatai: R289218, 46 lap.

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács által kiállított nemleges nyilvántartási, együtt nem működési vagy más igazolás/ok (iktatószáma és keltezése): –

A bizottság megállapításai a vizsgált személy megfigyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyilatkozatok valóságtartalmáról:

1 / A-47 / 2012. (IV. 12.): (1) A bizottság a rendelkezésére álló anyag alapján megállapítja, hogy Szász Ferencet az államvédelmi szervek 1977–1986 között, középiskolás korában, teológiai hallgatóként, majd lelkészként – több besúgó közreműködésével – megfigyelték és többször kihallgatták. Az iratgyűjteményben négy darab, róla írt jelentés található, amelyekből három minősíthető ártalmasnak. Ezeket a jelentéseket Izsák Vilmos írta 1977-ben *Incze* fedőnévvel; az államvédelmi szervek ezek alapján figyeltek fel Szász Ferencre.

Az iratgyűjteményben (R289218, 33. lap) található egy, a megfigyelésével foglalkozó államvédelmi tiszt által gépelt jelentés 1981. január 9-i keltezéssel, aminek szintén géppel írt aláírásaként Vișan név szerepel. A jelentésben az egyik kolozsvári iskolában történekről van szó, ahol a magyar irodalmat egy magyarul nem beszélő tanárnő tanította. Szász Ferenc a bizottsághoz címzett levelében a következőket írta ezzel kapcsolatosan: „*Engem ez ügyben senki nem hivatott, véleményt nem kért, nem írtam semmit. Ungvárral az első éven történekr után soha többet nem beszéltem, nem keresett, nem hivatott, ha megtette volna, természetesen meg kellett volna jelennem a megidézésre. Úgy gondolom, ő tett be az én dossziémba egy ilyen nyilatkozatot.*”

A tanulmányozott anyagban szereplő, hivatásos államvédelmi személyek neve: Ionița Nicolae, Nistor Ion, Bucur Claudiu, Mureșan Arghir, Oprea Florian, Munteanu Emil, Ágoston Alexandru, Bataga Tiberiu, Ungvári Iosif, Aulik Aleandru, Cornea Ilie.

(2) Szász Ferenc nem tekinthető az államvédelmi szervekkel együttműködő személynek.

Keltezés, valamint hitelesítés: Homoródalmás, 2012. április 12.

Andorkó Ferenc s. k., Csete Árpád s. k.,
Kelemen Szabolcs s. k., Márkó László s. k.,
Szabó László s. k.

Az Egyházi Átvilágítási Folyamatot Koordináló Bizottság vizsgálati eredményei Farkas Dénes átvilágítása tárgyában

Bizottsági ügyiratszám: C-3/2011–2014

A vizsgált személy jelenlegi lakhelye: Kolozs

A vizsgálat okát képező korábbi tisztség: esperes

A tanulmányozott iratgyűjtemény azonosító adatai (azonosítószám, kötetszám, lapszám): R188066, I-II. kötet, 73 + 4 lap

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanács által kiállított nemleges nyilvántartási, együtt nem működési vagy más igazolás/ok (iktatószám és keltezés): –

A bizottság megállapításai a vizsgált személy megfigyeléséről, illetve az államvédelmi szervekkel való esetleges együttműködéséről, továbbá a kötelező nyilatkozat/ok valóságartalmáról:

– **C-3/2014. (V. 27.): (1) A bizottság a rendelkezésre álló anyag alapján megállapítja, hogy a vizsgált személy két időszakban állt kapcsolatban az államvédelmi szervekkel: 1963–1967, majd 1986–1988 között.**

Farkas Dénest negyedéves teológiai hallgatóként *Cojocar Mircea* fedőnévvel 1963. április 17-én szervezték be. Akkor együttműködési kötelezvényt íratnak vele, de utána nem jelenik meg a tervezett találkozón; az államvédelmi szervek szempontjából a hozzáállása nem megfelelő, így 1967. június 7-én a tartótiszt javasolja az együttműködői hálózatból való kivonását. Ebben az időszakban *Tordai Kálmán* (Nagy Ödön), *Radu Ioan* (Rapp Károly), *Sîrbu Ioan* (Halmágyi Csaba) és *Ioan* fedőnevű együttműködők írnak róla jelentéseket, jellemzéseket. A bizottság rendelkezésre álló anyagban nem található *Cojocar Mircea* fedőnévvel írt jelentés. Ebből az időszakból csak egy, saját névvel írt beszámoló létezik, valamint a tartótiszt jelentése, amiből kiderül, hogy *Cojocar Mircea* addig csupán két, nem megfelelő tartalmú jelentést tett. 1986. szeptember 9-én újra beszervezik; nem íratnak vele újabb együttműködési kötelezvényt; ebben az időszakban a *Fane* fedőnévvel illették. 1988 őszén *Florin* fedőnévvel hallgatják le a telefonját.

(2) A bizottság rendelkezésre álló anyagból nem derül ki, hogy a vizsgált személynek bármilyen anyagi haszna vagy más jellegű előnye származott volna a jelentések megírásából.

(3) A vizsgált személy 2010. decemberi keltezésű egyéni vallomása a bizottság tájékoztatásául szolgált, akárcsak a 2012. január 12-én sorra került beszélgetés a bizottság tagjaival.

(4) A bizottság megállapítja, hogy nem volt lehetősége tanulmányozni a vizsgált személy kötelező nyilatkozatát, mivel annak egyedüli példányát nyugdíjazásakor visszakapta és – sajnálatos módon – megsemmisítette.

Függelék: A vizsgált személy által megfigyeltek neve; a jelentések száma személyenként, időpontja/időszaka; a jelentések jellege, sajátosságai, esetleges következményei; „elnyert” anyagi juttatások vagy előnyök:

– 1963. II. 18-án Balácsi Dénesről jelent saját nevével. Furcsának találta, hogy a tanítóképzőt végzett Balácsi Dénes éppen a teológiai intézetbe jelentkezett, de sohasem kérdezte meg tőle, hogy miért. Miután Balácsi elhagyta a lelkészi pályát, megszakadt a kapcsolatuk. (R188066, I. kötet, 53-55. lap)

– 1986. VII. 20-án saját névvel írt jelentés arról, hogy egy magyarországi turistacsoport erdélyi kirándulásán kísérő volt; nem került sor semmiféle románellenes megnyilvánulásra. (R188066, I. kötet, 37. lap)

– 1986. VIII. 9-én jelenti, hogy Szabó Zoltán püspöki titkár Magyarországon meglátogatta a törvényes úton kivándorolt testvérét. (R188066, II. kötet, 3. lap)

– 1987. XII. 7-én a brassói munkáslázadásról jelent. Kozma Albert unitárius lelkész szerint: jó, hogy nem voltak magyarok a szervezők között, mert akkor nacionalista megmozdulásnak állíthatta volna be a hatalom. (R188066, II. kötet, 2. lap)

– 1988. VIII. 9-én élelmiszercsomagot kapott Franciaországból, akárcsak Buzogány Sándor. Az adományozók Mikó Lőrincnek is szándékoznak küldeni. (R188066, I. kötet, 8. lap)

– 1988. X. 1-jén jelenti, hogy Kovács Lajos püspök egyetért Magyarország kolozsvári konzulátusának bezárásával. (R188066, II. kötet, 1. lap)

Keltezés, valamint hitelesítés: Szentegyháza, 2014. május 27.

Csete Árpád s. k., Kelemen Szabolcs s. k.,
Márkó László s. k.